

Հաստատված է
Պետություն և իրավունքի
տեսություն և
սահմանադրական
իրավունքի ամբիոնի 31.08.2020
թ.

նիստում (արձ.թիվ 1)
 Ամբիոնի պետ՝ .....
 (ստորագրություն և)
 .....
 (ամիսամսաթիվ)

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՅԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԼԿԱՐԱԳԻՐ

(Կազմվել է ուսումնական ծրագրի նախագծի հիման վրա)

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	Պետություն և իրավունքի տեսություն 1
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Իրավագիտություն, հեռակա ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ	Պետություն և իրավունքի տեսություն և սահմանադրական իրավունքի ամբիոն E-mail: pitambion@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Ռ.Մարանդյան (ի.գ.թ.) E-mail: rmarandyan@mail.ru, հեռ. 055 95 63 86
ՈՒՍՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	1-ին կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	բակալավր

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	4(չորս)
ԴԱՍԱԺԱՍԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐԸ	«Պետություն և իրավունքի տեսություն 1» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 120 ժամ, որից 14 ժամ դասախոսություն, 4 ժամ սեմինար պարապմունք, 102 ժամ ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականությանը ներդրում մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարություններ կարող է գրել նեֆերատներ և էսսեներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են 2աբաթը չորս և արանային ժամ տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է առանց եզրափակիչ գնահատման:
ՍՈՒՏՔԱՅԻՆ	Դասընթացը կառուցվում է

<p>ՊԱՅՄԱՆՁՆԵՐ</p>	<p>հանրակրթական ավագ դպրոցում «Հասարակագիտություն» առարկայից ձեռք բերված գիտելիքները հիման վրա:</p>
<p>ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>«Պետության և իրավունքի տեսությունը 1» դասընթացի 2 քշանակներում ուսումնասիրվում են պետության և իրավունքի տեսության ընդհանուր բնութագիրը, պետության և իրավունքի ծագումը, պետության հասկացությունը, Էությունը, տիպաբանությունը, պետական իշխանության հասկացությունը, իրականացման մեթոդները, լեգիտիմությունը և լեգալությունը, պետության գործառույթները, ձևը և մեխանիզմը:</p>
<p>ՆՊԱՏԱԿ</p> <p>ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ</p>	<p>Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ պետության և իրավունքի տեսության ընդհանուր բնութագրի, պետության և իրավունքի ծագման, պետության հասկացության, Էության, տիպաբանության, պետական իշխանության հասկացության, իրականացման մեթոդների, լեգիտիմության և լեգալության, պետության գործառույթների, ձևի և մեխանիզմի վերաբերյալ:</p> <p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ներկայացնել պետության և իրավունքի տեսության ընդհանուր բնութագիրը, • ուսումնասիրել պետության և իրավունքի ծագումը, • սահմանել պետության հասկացությունը, • վերհանել պետության Էության առանձնահատկությունները, • ներկայացնել պետության տիպաբանությունը, • սահմանել պետական իշխանության հասկացությունը, • ուսումնասիրել պետական իշխանության իրականացման մեթոդները, լեգիտիմությունը և լեգալությունը, • ուսումնասիրել պետության գործառույթները և ձևը, • ուսումնասիրել պետության մեխանիզմի հատկանիշները և կառուցվածքը:
<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ</p> <p><i>Կարողանա՝</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. սահմանել պետության և իրավունքի տեսության հասկացությունը, վերլուծել դրահատկանիշները, 2. բացահայտել իրավագիտության համակարգում պետության և իրավունքի տեսության տեղը, կապը այլ գիտությունների հետ, պետության և իրավունքի տեսության առարկայի բովանդակությունը և մեթոդները, 3. ներկայացնել նախապետական

	<p>2 րջանում հասարակության կազմակերպման և հասարակական հարաբերություններին կարգավորմանը նդհանուր բնութագիրը,</p> <p>4. վերլուծել պետության և իրավունքի առաջացման հիմնական գործոնները, պատմական ուղիները և տեսական մոտեցումները,</p> <p>5. սահմանել պետության հասկացությունը, վերլուծել դրա հատկանիշները,</p> <p>6. բացահայտել պետության էությունը և տիպաբանության հիմնական մոտեցումները,</p> <p>7. սահմանել պետական իշխանության հասկացությունը, վերլուծել դրա հատկանիշները,</p> <p>8. տարբերել պետական իշխանության իրականացման մեթոդները, լեգիտիմությունը և լեգալությունը,</p> <p>9. տալ պետության գործառնությունների սահմանումը, տարբերակել այն պետության կողմից իրականացվող գործունեությունը այլ տեսակներից,</p> <p>10. բացահայտել պետության գործառնությունների համակարգը,</p> <p>11. սահմանել պետության ձևի հասկացությունը, վերլուծել դրա բաղադրիչները,</p> <p>12. սահմանել պետության մեխանիզմի հասկացությունը, բացահայտել դրա կազմակերպման, գործունեություն և կառուցվածքի առանձնահատկությունները:</p>
--	--

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
Հիմնական	<ol style="list-style-type: none"> Պետության և իրավունքի տեսությունը : Ուս. ձեռնարկ / Մ. Մուրադյան, Ռ. Մարանդյան, Երևան, ՍԼՆԱՍԱՔԱԳ ՍԻՐԱՏ., 2011, 170 էջ, Պետության և իրավունքի տեսությունը : Ուս. ձեռնարկ / Յեղ. խուլմբ: Գիտ. խմբ.՝ Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան, Երևան, ՍԼՆԱՍԱՔԱԳ ՍԻՐԱՏ., 2014, 692 էջ, Պետության և իրավունքի տեսությունը : Ուս. ձեռնարկ / Յեղ. խուլմբ: Գիտ. խմբ.՝ Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան, 2-րդ լրամշակված հրատ., Երևան, ՍԼՆԱՍԱՔԱԳ ՍԻՐԱՏ., 2016, 628 էջ, Վաղարշյան Ա., Պետության և իրավունքի տեսությունը - 1 / Դասախոսություններ, ԵՊՀ, Եր.: Յեղիսակային հրատարակություն, 2013, 224 էջ, Վաղարշյան Ա., Պետության և իրավունքի տեսությունը - 1 / Դասախոսություններ, ԵՊՀ, Եր.: Յեղիսակային հրատարակություն, 2016, 280 էջ, Матузов Н. И., Малько А. В. Теория государства и права. Курс лекций. М., Изд-во «Юристь», 1997, 672 стр. Хропанюк В. Н., Теория государства и права / Учебник, 3-е изд., доп. и испр., М., Изд-во «Омега-Л», 2008, 384 стр., Общая теория права и государства: Учебник для вузов / В. С. Нерсисянц, М.,

<p>Լ ր ա ճ ու լ ճ ի չ</p>	<p>Изд-во «Норма: НИЦ ИНФРА-М», 2015, 560 стр.:</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Վաղարշյան Ա., Պետություն և կառավարման ձևը և նրա պաշտպանությունը և անվտանգությունը պրոբլեմը // «Հայկական բանակ» հանդես, Երևան, 2016, №2(88) էջեր 45-53, 2. Վաղարշյան Ա., Պետաիրավական ռեժիմ հասկացությունը հիմնախնդիրները // ԵՊՀ իրավագիտություն ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու. Նվիրվում է Ա. Եսայանի ծննդյան 100-ամյակին, գլխավորագիր՝ Գ. Ղազինյան, Երևան, ԵՊՀ, 2015, էջեր 35-55, 3. Вагаршян А. // Обороноспособность как принцип организации и деятельности государственного аппарата / Евразийский юридический журнал, № 12 (55), М., 2012, стр. 147-149: 4. Лебедев В. А. // Государственная власть как форма выражения публичной власти / Вестник Челябинского государственного университета, 2010, № 25 (206) Право, Вып 25, стр. 5-9, 5. Мелехин А. В., Теория государства и права: Учебник, М., Маркет ДС, 2007, 640 стр., 6. Венгеров А. Б., Теория государства и права: Учебник для юридических вузов. 3-е изд., М., Юриспруденция, 2000, 528 стр, 7. Матузов Н. И., Малько А. В. Теория государства и права. М., Изд-во «Юристь», 2004, 512 стр., 8. Абдулаев М. И., Теория государства и права: Учебник для высших учебных заведений, М., Финансовый контроль, 2004, 410 стр.:

<p>Գ Լ Ա Հ Ա Տ Մ Ա Ն Բ Ա Ղ Ա Դ Դ Ի Հ Ն Ե Ր Ե Վ Կ Շ Ի Ռ</p>	<p>«Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» կամ «Անբավարար»:</p>
<p>Գ Լ Ա Հ Ա Տ Մ Ա Ն Հ Ա Փ Ա Ն Ի Շ Ն Ե Ր / Մ Ե Խ Ա Ն Ի Չ Մ Ն Ե Ր</p>	<p>Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն և նշել:</p> <p>Սովորողներին գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» կամ «Անբավարար»:</p> <p>Սովորողներին գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝</p> <p>ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ճիշտ է հիմնավորում պատասխանը, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով:</p> <p>բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է տեսական դրույթները ճիշտ տեղայնացնել կոնկրետ օրինակներում:</p> <p>գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա</p>

	<p>առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը.</p> <p>դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ:</p>
<p>ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</p>	<p>Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:</p>
<p>Ներկայություն</p> <p>Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ</p> <p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ</p>	<p>Սովորողի՝ դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկնդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել, ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև՝ մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:</p> <p>Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է գրոմիավոր:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստընդունված ակադեմիական ձևաչափի:</p>

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՂՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

Թեմա 1 Պետության և իրավունքի տեսության ընդհանուր բնութագիրը, պետության և իրավունքի ծագումը (4 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Պետության և իրավունքի տեսությունը որպես հոլման իտարգիտություն	Չարցեր 1-5 - ներկայացվում է դասախոսություն, սովորողներին ուղղորդվում է ընդհանուր հարցերի վրա: Չարցեր 1, 6-10 - ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում գրականությանը, առանձնացնում իրավաբանական և ոչ իրավաբանական առարկաները, որոնց հետ կապված է պետության և իրավունքի տեսությունը, ուսումնասիրում են նախապետական 2րջանի իշխանությունը և սոցիալական նորմերի ընդհանուր բնութագիրը, պետության և իրավունքի առաջացման «արևելյան» ճանապարհը: Պետության առաջացման «արևմտյան» ճանապարհը: Պետության առաջացման հիմնական տեսությունները:
2. Պետության և իրավունքի տեսությունը որպես հիմնարար իրավաբանական գիտություն	
3. Պետության և իրավունքի տեսության առարկայի բնութագիրը	
4. Պետության և իրավունքի տեսության մեթոդները	
5. Պետության և իրավունքի տեսության ուսումնական դասընթացը	
6. Նախապետական 2րջանի իշխանության և սոցիալական նորմերի ընդհանուր բնութագիրը	
7. Պետության և իրավունքի առաջացումը	
8. Պետության առաջացման «արևելյան» ճանապարհը	
9. Պետության առաջացման «արևմտյան» ճանապարհը	
10. Պետության առաջացման հիմնական տեսությունները	

Թեմա 2 Պետության հասկացությունը, էությունը և տիպաբանությունը (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Պետությունը որպես հասարակական-քաղաքական երևույթ	Չարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն: Չարցեր 3-7 - ինքնուրույն աշխատանք: Սովորողներն ուսումնասիրում են թեմային առնչվող գրականությունը և ծանոթանում պետության էության, պետության և իրավունքի հարաբերակցության ու պետության տիպաբանության վերաբերյալ տեսական մոտեցումներին:
2. Պետության հասկացությունը և հատկանիշները	
3. Պետության էությունը	
4. Պետության և իրավունքի հարաբերակցությունը	
5. Պետության տիպաբանության հասկացությունը և նպատակը	
6. Պետության տիպաբանության ֆորմացիոն մոտեցումը	
7. Պետության տիպաբանության քաղաքակրթական (ցիվիլիզացիոն) մոտեցումը	

Թեմա 3 Պետական իշխանությունը (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինարապահում)	
--	--

Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Պետական իշխանություն հասկացությունները</p> <p>2. Պետական իշխանություն տնտեսական, սոցիալական և բարոյաքաղաքական հիմունքները</p> <p>3. Իշխանադատություններ</p> <p>4. Պետական իշխանություն իրականացման մեթոդները</p> <p>5. Պետական իշխանություն լեգիտիմությունները և լեգալությունները</p> <p>6. Իշխանություններին միասնականությունն ու տարանջատումը</p>	<p>Հարցեր 1-6 - անցկացվում է դասախոսություն:</p> <p>Հարցեր 5-6 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են գրականությանը, ուսումնասիրում պետական իշխանություն լեգիտիմություն ապահովման եղանակները և իշխանություններին միասնականությունն ու տարանջատման հայեցակարգի ժամանակակից հիմնախնդիրները:</p> <p>Հարցեր 1-6. Սեմինար պարապմունք: Կատարվում է սովորողներին գիտելիքներին ստուգում հարցման եղանակով: Խմբային քննարկման միջոցով ամփոփվում են ինքնուրույն աշխատանքի արդյունքները:</p>

<p align="center">Թեմա 4 Պետություն գործառույթները (Ժամ դասախոսություն)</p>	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Պետության գործառույթների հասկացությունները</p> <p>2. Պետության գործառույթների համակարգը</p>	<p>Հարցեր 1-2 - անցկացվում է դասախոսություն:</p> <p>Հարց 1- ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են անհրաժեշտ գրականությանը, վերլուծում պետության գործառույթներին և պետության կողմից իրականացվող գործունեությունն այլ տեսակներին սահմանազատման վերաբերյալ տեսական մոտեցումները:</p>

<p align="center">Թեմա 5 Պետության ձևը և մեխանիզմը (Ժամ դասախոսություն, ժամ սեմինար պարապմունք)</p>	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Պետության ձևի հասկացությունները և տարրերը</p> <p>2. Պետության կառավարման ձևը</p> <p>3. Պետության կառուցվածքի ձևը</p> <p>4. Պետական ռեժիմի ձևը</p> <p>5. Պետության մեխանիզմի հասկացությունները և էությունները</p> <p>6. Պետության մեխանիզմի կազմակերպման և գործունեությունն սկզբունքները</p>	<p>Հարցեր 1-9 - անցկացվում է դասախոսություն:</p> <p>Հարցեր 2-3, 9 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են գրականությանը: Ըստ նախապես տրված հանձնարարության՝ կատարում են կառավարման կիսանախագահական և խորհրդարանական ձևերի համեմատաբարական</p>

7. Պետություն կառուցվածքը	մեխանիզմի	վերլուծություն , ներկայացնում են
8. Պետական Հասկացությունը տեսակները	մարմին : և	համադաշնություն` որպես պետություն կառուցվածքի ձևի և բյուրոկրատիզմի
9. Բյուրոկրատիզմը մեխանիզմում	պետական	էությունը հաղթահարման ուղիներ վերաբերյալ տեսական մոտե- ցումները և սեփական դիր- քորոշումները : Հարցեր 1-9: Սեմիսար պարապմունք , որի ըն- թացքում սովորողները ներկայացնում են թեման , ինչպես նաև կազմակերպում է ինքնու- րույն աշխատանքի արդյունքների խմբային քննարկում :